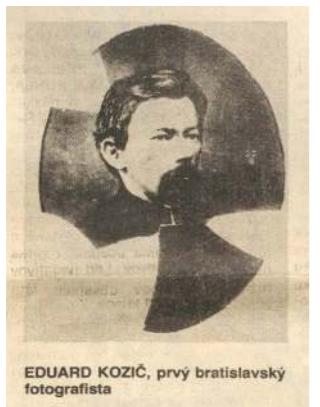

Fero Tomík

Eduard Nepomuk Kozics /Ede Kozics/ 1829 - 1874 / Obrazový Kronikár Bratislavu / The pictorial chronicler of Bratislava /Poszon, Pressburg/

EDUARD KOZIČ, prvý bratislavský fotografista

Slubekovo domu na Kozej ulici č. 35. Neskôr v roku 1856 prestáhal svoj ateliér do novopostaveného domu pri Mešťanskom pivovare na Promenáde č. 34/ v mieste, kde dnes stojí Most SNP./, na dnešnom Hviezdoslavovom námestí. Tretí ateliér si postavil podľa najnovších požiadaviek a kritérií. Otvoril ho 1. októbra 1868 na Promenáde č. 2 v susedstve hotela „U zeleného stromu /dnes Carlton/, na dnešnom Hviezdoslavovom námestí. V budove dnes sídlí Veľvyslanectvo USA. Tento dom sa postupne stal jedným z najvýznamnejších kultúrnych stánkov spoločenského

Narodil sa 21.5.1829 v Dubnici nad Váhom v chudobnej slovenskej rodine. Za fotografa sa vyučil u viedenského fotografa Andreasa Grolla. Po vyučení sa z Viedne vrátil do Bratislavu, kde si neskôr i za pomoc svojich priateľov a mecenov otvoril svoj prvý fotografický ateliér, pravdepodobne v roku 1849. Bolo to v záhradnom salóniku

Svoju podobu si dom zachoval do dnešných dní. V roku 1910 sa ateliér stal: „cisársko-kráľovským dvorným fotoateliérom viedenského dvora“. Klientami Kozičovho ateliéru boli ľudia z najvyšších spoločenských vrstiev. Mešťanostov, podnikateľov, umelcov, členov šlachtických a grófskych rodov. O jeho lojalnosti k slovenským zemianskym rodom hovorí aj portrét mladého chlapca v zemianskom obleku. Súčasťou práce významných ateliérov bolo

a umeleckého života Bratislavu. Kozičovým spoločníkom pri zriadení domu a ateliéru bol mešťan Bayer, ktorý mu aj finančne vypomáhal. Na prízemí domu boli výstavné priestory, kde vo vitrínach vystavované rôzne fotoaparáty a technika. Na prvom poschodí bola koncertná a spoločenská sála, tretie poschodie bolo obývané majiteľmi domu a na najvyššom poschodí ateliéry a dielne. Pre tieto uvádzané fakty a neskôr významné aktivity spoločenského života v ňom sa nazýval „Kozičov dom“. Okrem mnohých významných osobností sa tu portrétoval a aj koncertoval Kozičov priateľ, skladateľ Franz Liszt. Z tohto obdobia vznikol i slávny dvojportrét F. Liszta a bratislavského grófa Zichciho.

i vyhotovovanie rodinných albumov. Takým je aj album grófskej rodiny Zayovcov z Uhrovcu z obdobia okolo 60-tych rokov 19. storočia. Je uložený v depozitoch zbierok Historického múzea SNM v Bratislave.

Samostatnou kapitolou jeho fotografickej tvorby ranného obdobia je fotografický miestopis pamäti hodnotí mesta Bratislavu a blízkeho okolia. Fascinovali ho nové stavby, premeny mesta a budovanie nových ulíc a štvrtí, výstavba železničnej stanice, bratislavského tunela, výsadba parku na Petržalskej strane Dunaja. Rád fotografoval pohľady na Bratislavu zo všetkých strán s dôrazom na jej dominanty. Fotografoval nielen v exteriéri, ale je známa aj jeho fotografia interiéru a oltára v Dóme sv. Martina na ktorom je jazdecká socha sv. Martina. S vývojom fotografickej technológie a techniky sa rozširovali aj možnosti fotografov. V spomínanom rannom období boli formáty fotografií /albumínový proces/ v tzv. vizitkovom formáte, kabinetkovom a rádovo vyššie formáty podľa technického vybavenia fotografa, až do životnej veľkosti postavy. Bola to jedna zo špecifík Kozičovho ateliéru. Mal som možnosť svojho času jednu takú prácu osobne vidieť. O jej osude dnes však už nič neviem. Spoločensky sa najviac však uplatnili vizitkový formát (navštívenka, spomienka) a kabinet formát, väčšinou adjustovaný do fotoalbumov alebo rámkov. Kozič v roku 1863 vydal kolekciu vyše 40 vizitkových formátov z Bratislavu a okolia, ako to on nazval „Pohľady z Bratislavu pre blízko i ďaleko bývajúcich priateľov Bratislavu“. Zhotoval tiež stereoskopické snímky Bratislavu a okolia. Pochopiteľne, vtedy sa fotografie iba ručne kolorovali a to sa mu zdalo málo. Túžbu po farebnej fotografii

naplnil vlastným riešením metódy „chromofotografie“, ktorú si nechal patentovať. Stalo sa tak vo Viedni v roku 1878. Teda až po jeho smrti, keď ateliér viedla jeho manželka Karolína. Samozrejme bolo k tomu potrebné určité majstrovstvo fotografa. Dokonalými ukázkami chromofotografie sú portréty rodiny Augusta Schwappacha, jeho manželky a matky. Adjustované sú v oválnych, pozlátených ránoch a uložené v zbierkach Mestského múzea Bratislavu. Po smrti E. Koziča viedla ateliér jeho žena Karolína. Pokračovala nadálej v progresívnych trendoch významného ateliéru. Dokumentovala napríklad návštěvu cisára Františka Jozefa v Bratislave v roku 1907, požiar Podhradia v roku 1913, cvičenie spolku bratislavských slobodných hasičov na budovách na Kamennom námestí v roku 1880, a tiež katastrofálne povodne v Bratislave na Dunaji. Rovnako v podobnom trende pokračovali aj jeho deti vo vedení ateliéru. Zameranie a výsledky práce ateliéru však už boli ovplyvnené novými technologickými postupmi výroby fotografií a požiadavkami klientov. Ateliér v roku 1926 prevzala česká firma Boček a Valentík-Bratislava. Z pochopiteľných dôvodov na zadnej strane vizitiek uvádzala text „dříve Kozics“. Neskôr sa budova stala majetkom USA. Dnes je v tu Veľvyslanectvo USA. E. N. Kozics je pochovaný v rodinnej hrobke na Ondrejskom cintoríne v Bratislave spolu s jeho manželkou a deťmi. Bohužiaľ pri „rekonštrukcii“ cintorína v 70-tych rokoch bola táto hrobka odstránená a nahradená mramorovou doskou, na ktorej bolo jeho meno nesprávne uvedené. Následné zatrávnenie plochy a vysadenie nízkej ozdobnej

zelene, ktorá prekryla časom aj malú mramorovú tabuľku s jeho menom sa stratila aj posledná pripomienka jeho významného diela. Aj vďaka ďalšiemu spoločenskému a politickému dehonestovaniu minulosti sa terajšie generácie dozvedeli málo o tak významných osobnostiach minulej doby. V ústrety socialistickej budúcnosti sa šliapali hodnoty a výsledky práce významných osobností akou bol aj E. Kozič. Aj preto dnes tak málo vieme o jeho živote, vynálezoch, aktivitách v oblasti vývoja fotografie v našom regióne. Množstvo ocenení, ktoré získal na svetových výstavách 1867 Paríž, 1873 Viedeň, 1872 Linz, 1865 Bratislava, 1875 Hamburg a iné. Zaregistrované patenty (chromofotografia, portréty v životnej veľkosti, fotografie na slonovej kosti, plátne, bielom hodvábe, dreve, skle, porceláne...), pokusy s fotografiemi na omietke etc.) To všetko a mnohé o čom ešte nevieme a nezachovalo sa u nás, je svedectvom toho, že bol a verím i bude uznaný ako osobnosť, národného, ale aj európskeho významu. Vážme si to.

Záujem terajšej mladej generácie fotografov, historikov, pracovníkov múzeí, určite odhalí sivý zákal histórie, ktorý bránil z rôznych dôvodov nevidenie a nepoznané zverejniť. Chceme byť aj v budúcnosti. Pevne verím, že sa to podarí.

He was born on 21st May 1829 in Dubnica nad Váhom into a poor Slovak family. He was apprenticed to a Viennese photographer Andreas Groll. After his apprenticeship he returned from Vienna to Bratislava, where, with the help of his friends and benefactors, he opened his first photo studio, probably in 1849. It was situated in the garden lounge of Slubek's house in Kozia street No.35. Later, in 1856 he moved his photo studio to a newly built house by the Town brewery in Promenáda No.34 (where the SNP bridge is found these days), in today's Hviezdoslav's square. His third photo studio was built in accordance with the most recent requirements and criteria. It was opened on 1st October 1868 in Promenáda No.2, in the neighbourhood of the „U zeleného stromu“ hotel (today's Carlton) in Hviezdoslav's square. The American embassy resides in the building today. The house gradually became one of the most important spots of cultural and artistic life in Bratislava.

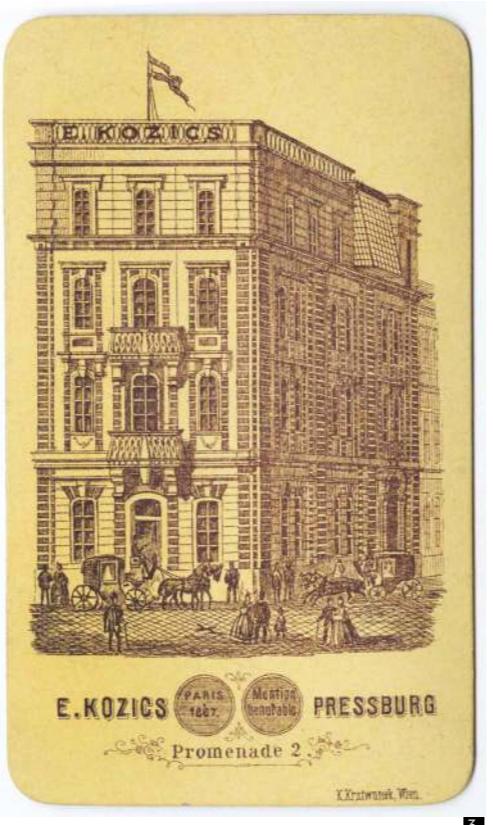
Kozič's companion who helped him furnish the house and the studio was a burgher called Bayer. He used to help him out financially, too. The groundfloor of the building housed exhibition premises where various cameras and other technology were displayed. On the first floor there was a concert and social hall, the third floor was inhabited by the house owners and the top floor served as ateliers and workshops. For the above presented facts and later relevant social life taking place in the house, it used to be called „Kozič's house“. Besides numerous relevant personalities, Kozič's friend, composer Franz Liszt was portrayed and his concerts were held here. F. Liszt's famous double portrait and the portrait of Count Zichy of Bratislava originate in this time.

The house has kept its appearance until today. In 1910

the atelier became „imperial-royal photo atelier of the Viennese court“. The clients of Kozič's atelier were the people from the highest social classes: aldermen, businessmen, artists, gentry. Even the portrait of a young boy wearing a yeoman's suit speaks of Kozič's loyalty towards Slovak yeomanry. An integral part of work in relevant ateliers was creation of family albums. One of such albums was the album of the Zayos count family from Uhrovec from around the 1860s. It is stored in the collections depositories of the Museum of History of SNM in Bratislava.

An individual part of Kozič's photographic creation from his early years is photographic topography of the monuments in Bratislava and its close surrounding. He was fascinated by new buildings, the changes within the town and building of new streets and quarters, construction of railway and Bratislava tunnel, outplanting the park on the Petržalka bank of the Danube. He enjoyed taking various vistas of Bratislava from all sides and angles paying attention to its monuments. He did not photograph only in the exterior, there is a famous photograph of the interior and the alter of St. Martin's Cathedral with the equestrian statue of St. Martin. Naturally, with the development of photographic technology, the photographers' possibilities widened, too. In the mentioned early years of photography the photography formats (albumen process) were: carte de visit format, cabinet card format and other higher formats, which, depending on the photographer's technical

equipment, could be even in full-length format - one of the specifics of Kozič's photo studio. I myself have had a chance to see one of such works personally. However, I know nothing of its whereabouts now. The most popular ones in the society were the carte de visit

3.

(visiting card, souvenir) and cabinet formats, often adjusted to fit photo albums or frames. In 1863 Kozič published a collection of more than 40 carte de visit format pictures of Bratislava and its surroundings. He named it „Vistas of Bratislava for Bratislava's friends living both close and far“. He would also create stereoscopic pictures of Bratislava and its surroundings. Naturally, the photographs of that time were only manually coloured which was not enough for Kozič.

He fulfilled his desire for colour photography by his own method of „chromophotography“ which he had patented in Vienna in 1878. The patent, however, was given only after his death when his atelier was run by his wife Karolína. A certain amount of photographic mastery was required to develop pictures by chromophotography method. Perfect examples of chromophotography were Kozič's portraits of August Schwappach's family, his wife and his mother. They are adjusted to oval gilded frames and deposited in the collections of Bratislava City Museum. After E. Kozič's death the studio was run by his wife Karolína. She continued in the atelier's progressive trends. For example, she documented the visit of the emperor Franz Joseph's to Bratislava in 1907, the fire of Bratislava castle's extramural settlement in 1913, emergency drill of Bratislava's free fire fighters company in Kamenné square in 1880, as well as catastrophic floods on Danube in Bratislava. Similarly to Karolína, even their children continued running the atelier in a progressive way. However, the focus and results of the atelier's work were later influenced by new technological processes at photography creation and by clients' requirements. In 1926 the atelier was taken over by a Czech firm Boček a Valentík - Bratislava. For understandable reasons, the back side of visit cards read „formerly Kozics“. Later, the building became the property of the USA. Today it houses the Embassy of the USA. E.N. Kozics is buried in a family tomb in Ondrejský cemetery in Bratislava, together with his wife and children. Unfortunately, during the „reconstruction“ of the cemetery in the 1970s the tomb was removed and replaced by a marble slab which read his name incorrectly. Consecutive grassing

and outplanting of greenery gradually led to covering the marble bearing his name and thus the last reminder of his relevant work disappeared. Thanks to further ongoing social and political dishonoring of the past the present generations have learnt so little about such important personalities from our history. In the pursuit of socialistic future, the values and the work of important personalities such as E. Kozič were downtrodden. That is why we know so little about his life, inventions, and activities in the area of photography development in our region. He received a number of awards at world exhibitions in Paris 1867, 1873, Vienna, 1872, Linz, 1865, Bratislava, 1875, Hamburg and other. Some of his registered patents were chromophotography, portraits in full-length, portraits on ivory, canvas, white silk, glass, porcelain, experiments with photography on the plaster. All of this and much more that we still do not know about can serve as a proof that he was, and I believe he will be recognized as a personality of not only national but even European importance. Let us appreciate that.

4.

Mgr. Art Fero Tomík

5.

Reproduced photographs by E.N.Kozič are from Fero Tomík's private collection. Reproduced E.N.Kozics's visiting card (1873) is from the catalogue of current exhibition: City in an atelier, atelier in a city, Bratislava City Museum

Reprodukované fotografie E.N.Koziča sú zo súkromnej zbierky Fera Tomíka. Reprodukovaná vizitka E.N.Kozicsa (1873) je z katalógu súčasnej výstavy: Mesto v ateliéri, ateliér v meste, Múzeum mesta Bratislav, 2016

Inscription at photographs

1. Fragment fotografie E.N.Kozicsa/na porceláne/ zo zničenej rodinnej hrobky / reprofoto denná tlač 70.roky/
 2. Reklama Kozičovho ateliéru v Pressburger WegWeiser 1894
 3. Dobové grafické zobrazenie „Kozičovho domu“ na zadnej strane fotografickej vizitky, 60. roky 19. stor.
 4. Celok hrobu Kozicsa na Ondrejskom cintoríne v Bratislave, 2016
 5. Detail hrobu s nevhodným nápisom na betónovej kocke
 6. Mestské divadlo v Bratislave, 70. roky
 7. Pohľadnica z Bratislavы s použitím Kozičovej fotografie zo série fotolytografických pohľadníc vydávaných po jeho smrti
 8. Portrét slovenského chlapca, vizitka, 1852
 9. Panoramа Bratislavы z pohľadu dnešných Mlynských Nív, 70. roky 19. stor.
 10. Korunovačný vŕšok na Dunajskom nábreží, vizitka, 50.roky 19. stor.
 11. Pohľad na Bratislavу z Petržalky, s domom prievozínika, 60. roky
 12. Dve dievčatá, chromofotografia, po 1850
 13. Portrét dámy pri obloku, vizitka s vyobrazením získaných ocenení ateliéru z Európskych fotografických salónov, 70-80. roky
 14. Veduta Bratislavы z Petržalky, 50-60 roky 19. stor.
 15. Portrét neznámej dámy, 80-90. roky 19. stor. Podľa kvality aranžmá a rekvizít pravdepodobne z obdobia, keď ateliér už viedli deti. Svedčia o tom aj získané zobrazenia ocenení na zadnej strane vizitky z obdobia najväčšej slávy ateliéru.
 16. E.N.Kozics (v kresle?)
-
17. Boček-Valentík-dříve Kozics, Vizitka, 20. roky 20. stor.
 18. Skupinový portrét, kabinetka, 70. roky
 19. Grasalkovič palác, 1863
 20. Pravdepodobne dnešná Dunajská ulica, 1863
 21. Veduta s barokovým kostolom v Petržálke (v súčasnosti už neexistujúcim), cca 1860
 22. Kalvária v Lamači, 1853
 23. Pohľad na Červený most v Lamači, 1852 - 1853
 24. Dunajské nábrežie v Bratislave, cca 1851-3
 25. Portrét P.O.Hviezdoslava, 60. roky 19. stor.

12. Two girls, chromophotography, after 1850**13. The portrait of a lady by the window, a visiting card with depicted awards received****20. Pravdepodobne dnešná Dunajská ulica, 1863****21. Veduta s barokovým kostolom****v Petržálke (v súčasnosti****už neexistujúcim), cca 1860****22. Kalvária v Lamači, 1853****23. Pohľad na Červený most****v Lamači, 1852 - 1853****24. Dunajské nábrežie v Bratislave,****cca 1851-3****25. Portrét P.O.Hviezdoslava,****60. roky 19. stor.****1. Fragment of a photograph of E.N.Kozics /on porcelain/ from the ruined family tomb / reprophoto - daily press, the 70s/****2. Advertisement for Kozič's atelier in Pressburger WegWeiser 1894****3. Contemporary graphic depiction of „Kozič's house“ from the back side of a photographic visiting card, 1860s****22.The Calvary in Lamač, 1853****23.Wiew onto the Red bridge in Lamač, 1852 - 1853****24.The Danube bunding in Bratislava, about 1851 - 1853****25.The portrait of P. O. Hviezdoslav, 60s of 19th century****Mgr. Art Fero Tomík**

Po maturite na SPŠ strojníckej v Trnave nastúpil v roku 1961 na miesto asistenta kamery v Krátkom filme v Bratislave. V roku 1964 získal štipendium na štúdium na FAMU v Prahe, na Katedru filmového a televízneho obrazu, pod vedením prof. Jána Šmoka. Štúdium absolvoval s vyznamenaním v roku 1969.

V rokoch 1969 - 71 bol externým pracovníkom v Krátkom filme Praha vo funkcií kameramana. Okrem niekoľkých reklamných filmov realizoval ako kameraman aj 7 dielny seriál „Jazzový herbár“, ktorého scenáristom bol slávny džezmen Ludek Hulan, režiu mal Milan Peer. Dodnes neboli odvysielaný pre dobové „závažné“ politické dôvody (učinkovali tam umelci, ktorí boli na indexe). Na realizácii projektu participovali Laco Déci, Jirka Stivín, Karel Vlach, Laco Trop a mnohí, ktorí už sú v muzikantskom nebi.

Od 70. rokov definitívne vystriedal filmovú kameru za fotoaparát. Nie preto, že ju nechcel, ale pociťoval rozšíriť svoje odborné zručnosti v oblasti médiá fotografie. Film mu bol láskou, fotografia sa po okupácii stala milenkou. Ostal jej verný dodnes. Prvú samostatnú výstavu fotografií mal v Prahe v Džezovom klube Reduta. Príhovor mal priateľ Jirka Šebánek. Prvú výstavu fotografií v Bratislave mal v Galérii mladých na Mostovej ulici a otváral ju profesor z FAMU prof. Ján Štok.

Svoje bohaté odborné skúsenosti s filmovou tvorbou a s médium fotografie využil v období dvoch dekád 70. 80. rokov ako pedagóg na Strednej umelecko-priemyselnej škole v Bratislave a v 90. rokoch ako vysokoškolský pedagóg na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Bol jedným zo zakladajúcich pedagógov Fakulty umení Akadémie umenia v Banskej Bystrici, a rovnako Katedre audiovizuálnych médií Paneurópskej Vysokej školy práva v Bratislave, fakulte masmédií v Bratislave.

Od 70. rokov spolupracoval ako lektor, kurátor, autor odborných štúdií (skript) a porotca fotografických súťaží. Dodnes aktívne spolupracuje s Osvetovým ústavom v Bratislave ako expert pri realizácii celoslovenskej súťaže AMFO.

Po vzniku nadácie FOTOFO v Bratislave (v súčasnosti Stredoeurópsky dom fotografie) je jej aktívnym spolupracovníkom. Participoval ako odborný poradca pri založení Múzea fotografie v Bratislave, ktoré sa konstitutovalo v 2015 roku.

Stále je aktívnym tvorcом, fotografuje a publikuje v oblasti dokumentárnej a výtvarnej fotografie. K 75. výročiu narodení realizoval autorskú výstavu „Skalica 1950-1980“ - výber z tvorby v Záhorskom múzeu v Skalici 21.10.2016.

After graduating from SPŠ engineering school in Trnava he started working as a camera assistant in Krátky film Bratislava in 1961. In 1964 he got a study grant at FAMU in Prague, at the Department of Film Photography and the Television Image, led by professor Doc. Ján Šmok. He graduated with honours in 1969.

In years 1969 - 1971 he worked part-time for Krátky film Praha as a cameraman. Apart from several advertising films he participated as the cameraman in making a 7-episode series „Jazzový herbár“ (Jazz Herbarium), written by a famous jazzman Ludek Hulan and directed by Milan Peer. Until today, the series has not been broadcast for its contemporary „serious“ political reasons (the film starred artists who were indexed). Other people participating at the series were Laco Déci, Jirka Stivín, Karel Vlach, Laco Trop, many of whom are already in musicians' heaven.

From the 1970s he definitely he swapped his film camera for a photo camera. The driving force behind this change was his ambition to widen his professional skills within the medium of photography. Film was his love, however, after occupation camera became his mistress. He remained faithful to it until these days. His first individual photo exhibition was held in Prague's Reduta jazz club. It was opened by a speech by his friend Jirka Šebánek. His first photo exhibition in Bratislava was installed in Galéria mladých (youth gallery) in Mostová street. It was opened by my FAMU professor Doc. Ján Šmok.

In the decades of the 1970s and the 1980s he utilised his rich professional experience within filmmaking and with the medium of photography as a teacher at Secondary School for Applied Arts in Bratislava. In the 1990s he worked as a university teacher at the Faculty

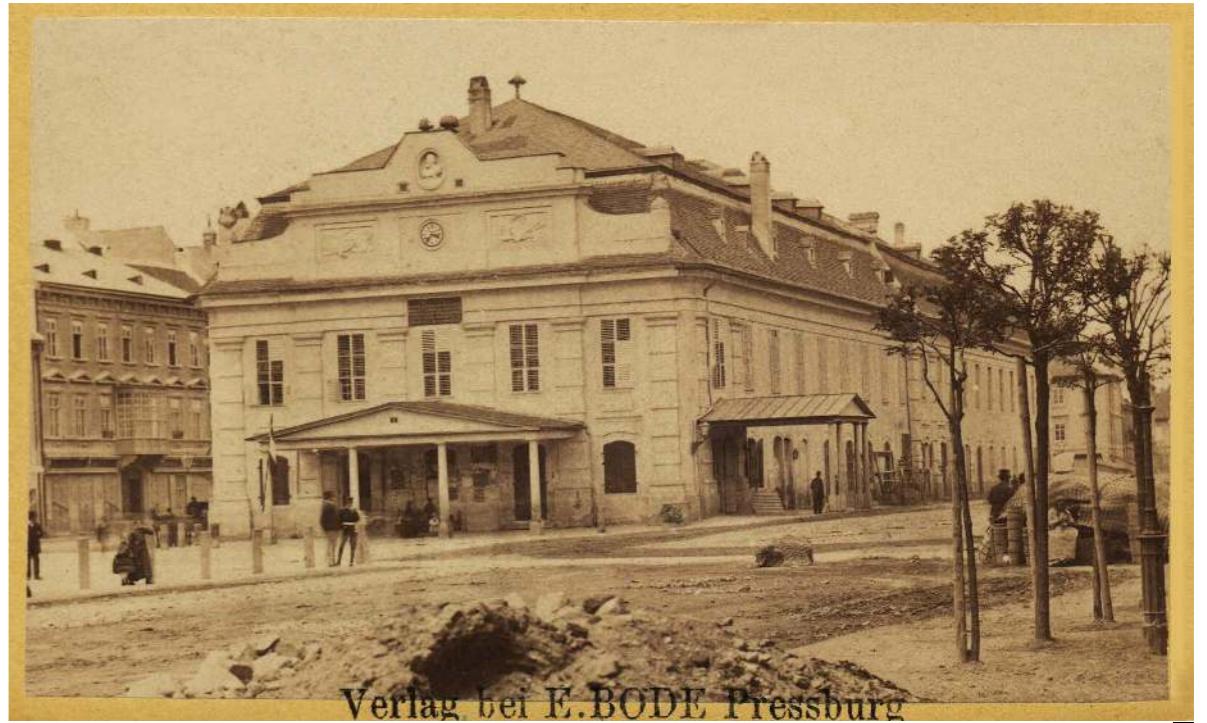
of Education of Comenius University in Bratislava. He was one of the founding teachers at founding the Faculty of Arts at the Academy of Arts in Banská Bystrica as well as at founding the Department of audiovisual media of Pan-European University in Bratislava at the Faculty of Mass Media in Bratislava (part-time).

From the 1970s he has cooperated as a lecturer, curator and author of specialized studies and study materials, and as a jury member at photo competitions. He has been actively cooperating with the Edifying Institute in Bratislava as an expert for national AMFO competition

Since founding the FOTOFO foundation in Bratislava (at present known as Central European House of Photography) he has been actively cooperating with it. As an expert adviser he participated at founding the Museum of Photography in Bratislava, which was constituted in 2015.

He is still an active artist, he photographs and publishes within the area of documentary and art photography. To celebrate his 75th birthday a group exhibition is held in Záhorské múzem in Skalica on 21st October 2016 - „Skalica 1950-1980“ - selected works.

Mgr A. Fero Tomík, 11th Oct. 2016

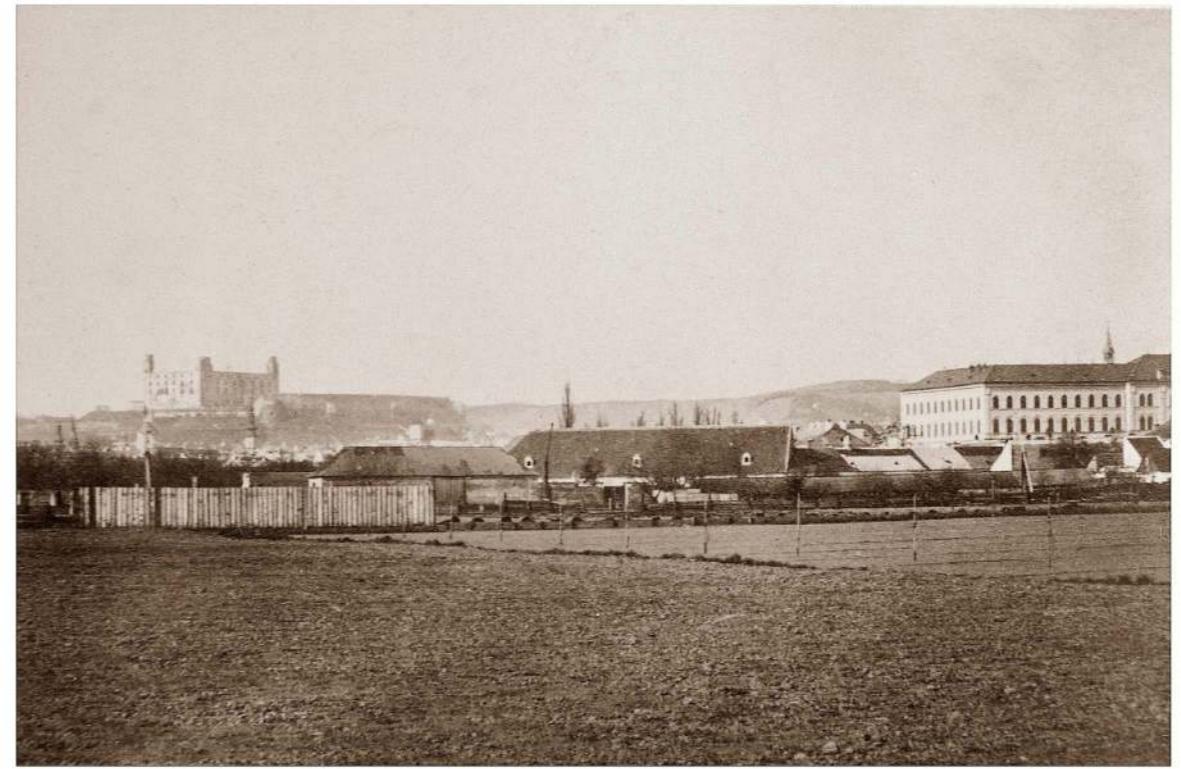
6.

7.

8.

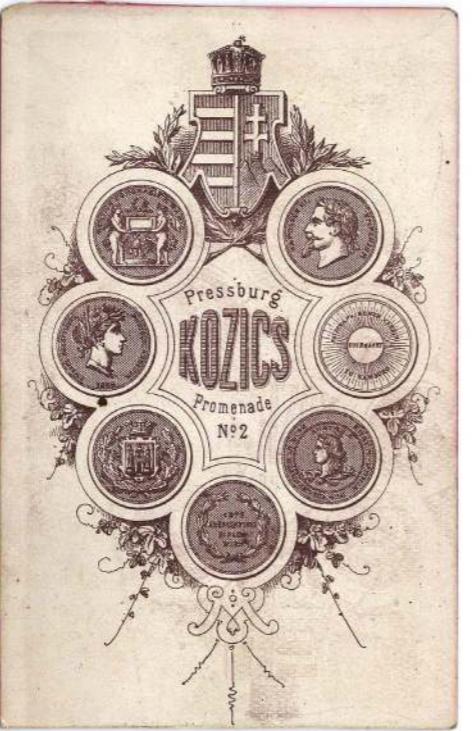
9.

E. KOZICS.

10.

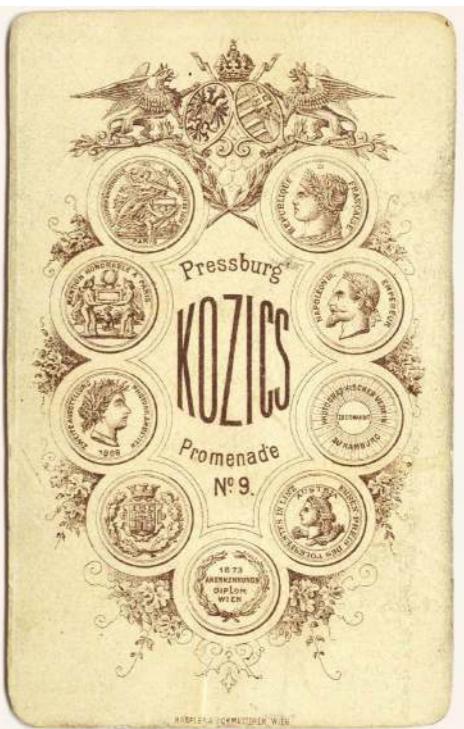
13.

14.

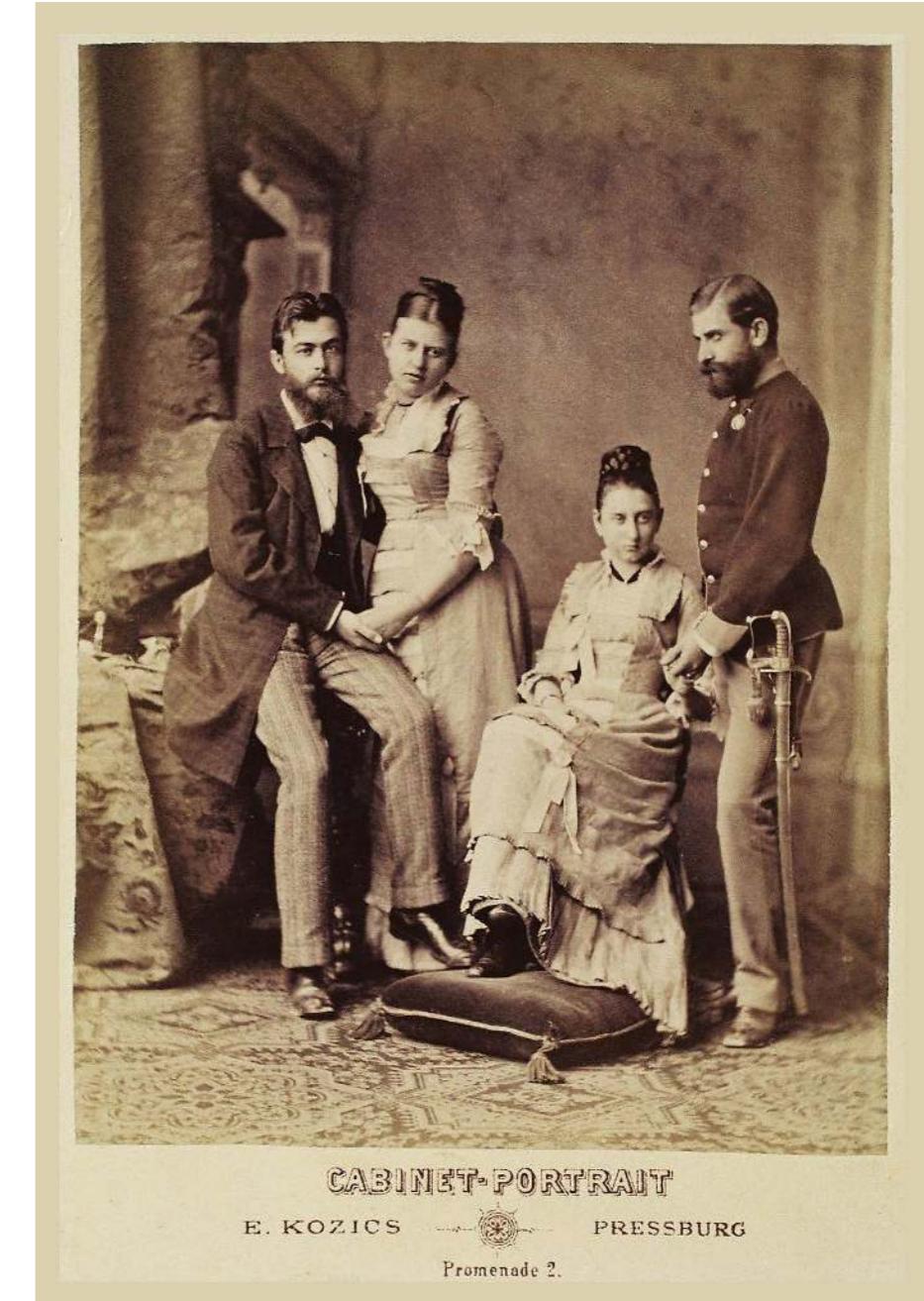
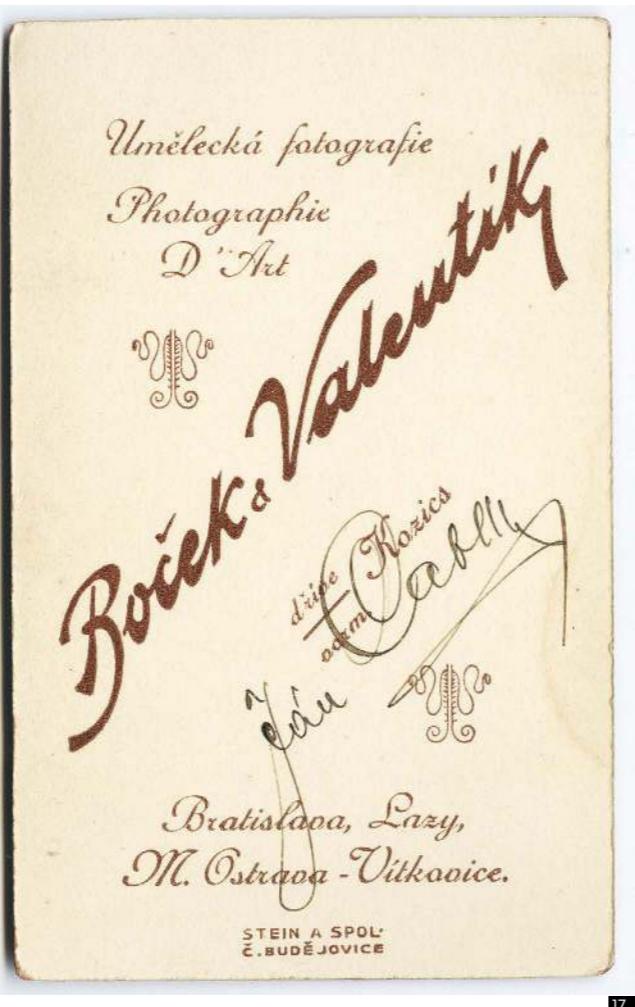
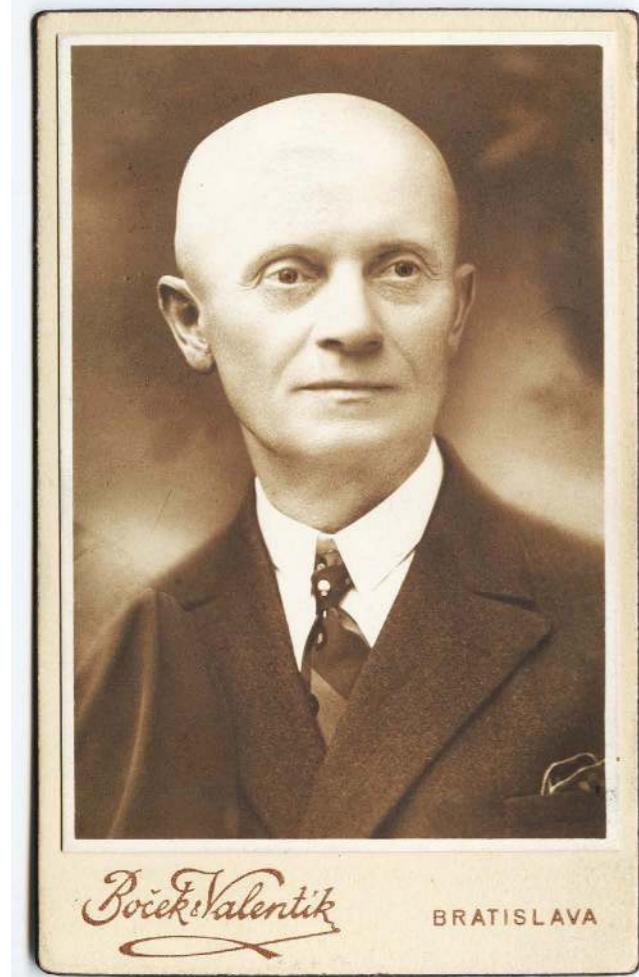
E. KOZICS PRESSBURG.

15.

16.

Grassalkovichov palác, 1863.

19.

20.

E. KOZICS.

21.

»

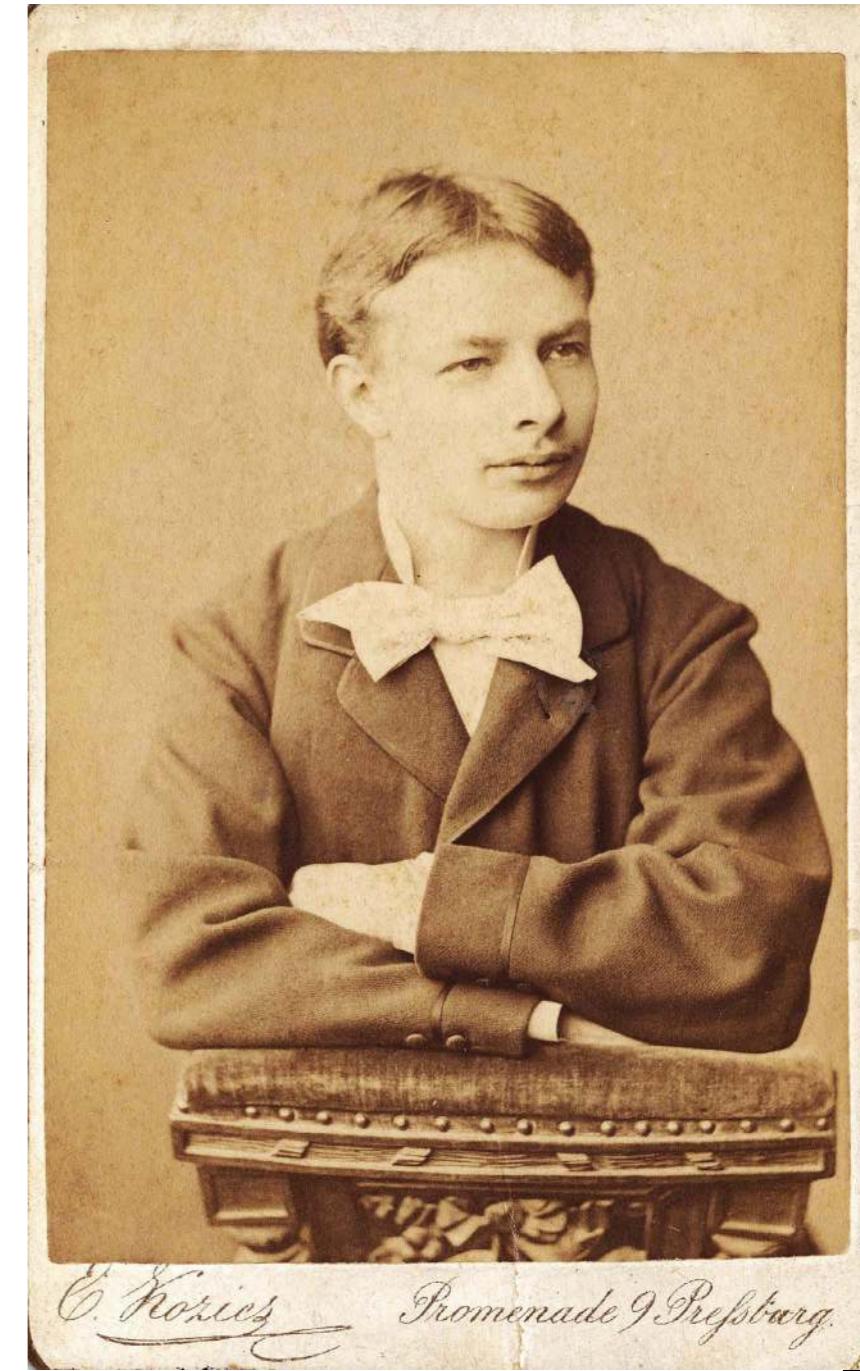
22.

23.

24.

25.